

VÁROSFEJLESZTÉS ÉS INTEGRÁLT POLITIKA

Az integrált városfejlesztés az európai kohéziós politika központi eleme és olyan célja, amelyet annak valamennyi programja támogat. A városok és a régiók az egész unióban felhasználgják az integrált politikai döntéshozatalt a fenntartható, inkluzív és innovatív városfejlesztés elősegítésére. Ezek a közös „városi vívmányok” létfontosságúak a jelenlegi politika sikeressége számára, és jó úton haladnak afelé, hogy a 2013 utáni politika leglényegesebb célkitűzései közé tartozzanak.

Miért fontosak a városok?

A városok a regionális növekedés motorjai, és rendkívül fontos szerepet játszanak az EU globális versenyképességének javításában. A kis- és nagyvárosoknak magukhoz kell vonzaniuk mind a lakosokat, mind a vállalkozásokat, és kihívást jelent a hatóságok számára, hogy a városi tereket lakás és munka céljára egyaránt vonzóknak kell megőrizniük. Annak érdekében, hogy a városok minél jobban ki tudják használni a kínálgzó lehetőségeket, megoldást kell találni problémáikra.

A városfejlesztést minden szinten támogatni kell, és bár az EU-nak közvetlenül nincs beleszólása az egyes tagállamok által alkalmazott várospolitikákba, nyilvánvaló, hogy politikai intézkedései – különösen a kohézióval kapcsolatosak – közvetlenül kihatnak azokra. Ezt is szem előtt kell tartani.

Visszatekintés: az integrált városfejlesztés támogatása a regionális politika keretében

Az utóbbi két évtizedben az uniós kezdeményezések valóságos kavalkádja jött létre a városfejlesztés támogatására. Ezek a városi kísérleti projektekkel (1989–1999) kezdődtek, amelyek a gazdasági fejlődésre, a környezetvédelmet érintő, gazdasági célokkal összekapcsolt fellépésekre, a történelmi városközpontok felélesztésére, valamint a nagyvárosok technológiai erőforrásainak kiaknázására összpontosítottak. Két fázisban 14 tagállamban 59 projekt kapott támogatást.

Mik a célok?

Mindezek az európai szintű tevékenységek a következő fő politikai célkitűzések megvalósítását célozzák:

- a gazdasági jólét és a foglalkoztatás erősítését a kis- és nagyvárosokban;
- az egyenlőség, a társadalmi befogadás és a regeneráció előmozdítását a városi térségekben;
- a városi környezet védelmét és javítását a helyi és globális fenntarthatóság elérése érdekében;
- valamint a megfelelő kormányzáshoz és a helyi lakosság szerepének megerősödéséhez való hozzájárulást.

Az URBAN közösségi kezdeményezés (1994–2006) azokra a tapasztalatokra épített, amelyeket a kísérleti projektek során szereztek 200 városban Európa-szerte. A két programozási időszak keretében az URBAN 1,6 milliárd euró közösségi támogatást kínált fel. Az URBAN-nak a szakpolitikákban történő figyelembevétele (2007–2013) kapcsán az URBAN közösségi kezdeményezés legfontosabb örökségét integrálják az országos és regionális operatív programokba (OP-kba) a konvergencia, illetve a regionális versenyképességi és foglalkoztatási célkitűzés részeként.

Ez a fontos lépés Európa-szerte lehetővé tette a különböző ágazati és tematikus politikák integrálását a városokban. Elsőként nyílt meg a lehetőség valamennyi európai nagyváros előtt arra, hogy az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) kedvezményezettje legyen.

Az URBACT (2002–2013) városfejlesztési hálózat programja további támogatást is nyújtott szakértelem és tapasztalatok cseréje céljából a városoknak és a velük foglalkozó szakértőknek egész Európában.

2003 óta az Urban Audit városstatisztikai adatgyűjtésnek köszönhetően olyan megbízható adathalmaz áll rendelkezésre, amelynek alapján felmérhető az európai városok állapota. Ez ma már 321 nagyvárossal kapcsolatban tartalmaz összehasonlítható adatokat az EU egész területéről. 2010-ben ezt kiegészítette az Urban Atlas városatlasz közzététele is, amely műholdas felvételekre támaszkodva részletes digitális térképeket kínál több mint 300, a városstatisztikai adatgyűjtésben részt vevő területről.

De mindez valóban működik is?

A „Fenntartható Európai Városokról Szóló Lipcsei Charta” (2007) javasolta, hogy fokozottan vegyék igénybe az integrált városfejlesztési politikai megközelítésmódokat, és különös figyelmet szenteljenek a hátrányos helyzetű városrészeknek. Az URBAN-nak a szakpolitikákban történő figyelembevétele – mint e célok elérésének egyik eszköze – pozitív hatásokat váltott ki.

Figyelembe véve azt, hogy az alkalmazott gyakorlat ilyen irányban való módosítására éppen az EU legjelentősebb bővítése kellős közepén vállalkoztak, és hogy ezek a kezdeményezések sok ország számára újdonságot jelentettek, ez nem csekély siker. Az OP-k felét erős városi dimenzió jellemzi, és az ERFA forrásaiból mintegy 10 milliárd eurót városokba történő beruházásra különítettek el.

Azonban a városfejlesztés valamennyi szakpolitikában történő érvényesítésének is megvannak a maga korlátai. A következő években fontos lesz teljes mértékben kihasználnunk a kohéziós politikai programokban rejlő lehetőségeket és foglalkoznunk azzal a kérdéssel, hogy melyek azok a legfontosabb irányvonalak, amelyek mentén ezek továbbfejleszthetők:

- A városokhoz kötődő érintett feleket jobban be kellene vonni a programok tervezésébe és kidolgozásába, és a hatóságoknak is többet kell tenniük ennek érdekében.
- Bár az integrált megközelítés alkalmazása nehezebb, összetett helyzetekben gyakran jobb eredmények érhetők el vele. Ezt is szem előtt kell tartani.
- A városok minőségének javítására kell összpontosítani. Ez gyakran azt jelenti, hogy inkább innovatívnak kell lenni, semmint konzervatívnak. Erre sok lehetőség nyílik, ugyanis az URBAN közösségi kezdeményezés számos példát mutat az innovációra.
- A tudáscsere a siker egyik kulcsfontosságú tényezője. Ez úgy érhető el, ha elősegítjük a tapasztaltabb és a kevésbé tapasztalt városok közötti hálózatok kiépítését.

Az integráció mint új mozgatóerő

Még dolgoznunk kell annak elérésén, hogy a városfejlesztési politika számos különféle célkitűzés és szál integrálására törekedjen ahelyett, hogy egyetlen ágazatra koncentrálna.

Ebből a szempontból ígéretes kezdeményezés indult 2008-ban Marseille-ben, ahol a tagállamok megegyeztek egy fenntartható városokról szóló közös európai referencia-keretrendszer létrehozásában, hogy ezáltal bátorítsák a Lipcsei Charta helyi szintű megvalósítását. Ennek a keretrendszernek a kidolgozása jelenleg is folyik a szereplők széles körének – városoknak, a tagállamoknak, az Európai Bizottságnak és városokkal foglalkozó szakértőknek – részvételével. A rendszer önkéntes alapon lesz igénybe vehető, és olyan praktikus eszközt fog kínálni a városok számára, amely segíti őket az integrált megközelítés alkalmazásában a stratégiák és projektek kidolgozása során, valamint abban, hogy egyensúlyba tudják hozni a különböző szükségleteket és érdekeket.

A jövőben erős politikai elkötelezettségre lesz szükség minden szinten ahhoz, hogy az európai „városi vívmányok” megvalósítását még tovább folytassuk a területi kohézió szerves részeként. A városok valóban létfontosságúak az egészséges és gazdag Európa számára. Sok – jelenlegi és jövőbeli – kihívás rejlik bennük, és kulcsfontosságú helyszínei annak a folyamatnak, amelynek keretében Európa gazdaságát erősebbé, környezetbarátabbá és a társadalmi befogadás közegévé alakíthatjuk. Ezért a Bizottság egyik legfőbb politikai prioritása a várospolitika megerősítése szerte az Európai Unióban.

KÖZÖSSÉGI TÁMOGATÁS

A VÁROSFEJLESZTÉS RÉSZÉRE

Az új Bizottság megalakulása nyomán újra kijelölnek több szakpolitikai célkitűzést. Hasonlóképpen már haladnak a következő – 2013 utáni – programozási időszakra szóló stratégiák kialakításának munkálatai is. Február ezért tökéletes időpont volt egy konferencia megrendezésére, amely arról szólt, hogy a továbbiakban hogyan lehetne leghatékonyabban építeni a városfejlesztés jelenleg rendelkezésre álló közösségi támogatására. A Panorama áttekinti, miről is volt szó ezen a rendezvényen.

A városok a kohéziós politika hasznélvezői

Az EU lakosságának 70%-a városban él, az EU mégsem rendelkezik kifejezetten városfejlesztésre vonatkozó politikával.

Brüsszelben február 4-én mintegy 120-an gyűltek össze számos különböző típusú szervezet képviselőjében a „20 év közösségi támogatásra építve a városfejlesztés terén” című konferencia alkalmából, hogy meghallgassák az előadókat és maguk is közkinccsé tegyék saját gondolataikat hozzászólásaikban, és így járják körül az európai kohéziós politikának a kis- és nagyvárosainkra gyakorolt hatásait.

Az ülésnap három szekcióra volt felosztva, amelyek keretében megvizsgálták az EU-nak a városfejlesztéshez való hozzájárulását, elgondolkodtak a jövőről, végül a találkozót egy magas szintű politikai kerekasztal-beszélgetés zárta, amely a városfejlesztés terén 20 éven át nyújtott támogatás előtt tisztelgett.

Az eddigi hozzájárulás

1989-es létrejötté óta az EU kohéziós politikája több olyan kérdéssel is foglalkozott, amelyek a belvárosi egyenlőtlenségeket és a hátrányos helyzetű városrészeket érintették. Ennek az

a fő oka, hogy a gazdaság és növekedés tekintetében egy-egy nagyvároson belül fennálló különbségek néha nagyobbak, mint a legkevésbé és a leginkább fejlett európai régiók közöttiek. Ezek az egyenlőtlenségek akadályt gördítettek a növekedés elé, így csökkentésük volt az első olyan fellépés kiinduló-

pontja, amely az egész Közösségre kiterjedt. Az első szekció előadói az URBAN programoknak a fejlesztés terén nyújtott hozzájárulását is figyelembe vették.

Mérföldkövek: jó úton haladva!

Bár szerény költségvetéssel rendelkezett (a 2000–2006. időszakra szóló kohéziós politikai költségvetésnek 0,4%-ával), az URBAN közösségi kezdeményezés rendkívül népszerű volt, és nagyon szívesen fogadták az egész EU-ban. A 180 egyedileg megtervezett program segítette a városfejlesztés új megközelítésmódjainak tesztelésében és jelentősen hozzájárult a kohéziós politika megújításához.

A 2007–13. programozási időszakban a városfejlesztés dimenziója kibővült. Ez a megközelítésmód ma már nem számít kísérletnek, hiszen szempontjait a kohéziós politika valamennyi programjában érvényesítik. Bár még túl korai volna konkrét következtetéseket megfogalmaznunk, az egyértelmű, hogy a finanszírozás növelése a teljes keret 0,4%-áról a 3%-ára hozzájárult a városok fejlődésének fellendítéséhez. Mindazonáltal ennek voltak bizonyos hátulütői is, mindelelőtt a szakpolitikákban történő érvényesítés következtében a városi dimenzió innovatív jellegének elvesztése.

” Az integrált megközelítés ma már nagyarányú konszenzust élvez, és széles körben alkalmazzák városi programokban Spanyolország valamennyi régiójában. Kéz a kézben jár a kohéziós politikai programozással. ”

Beatriz CORREDOR SIERRA
spanyol lakásügyi miniszter

Mit tartogat a jövő?

Még várnak ránk kihívások, különösen a gazdasági és társadalmi polarizálódással összefüggésben. A demográfiai változások hatalmas nehézségeket okoznak, különösen mivel bizonyos térségekre az jellemző, hogy az emberek egyre zsúfoltabb és túlnépesedettebb területekre áramlanak be, míg máshol a gazdasági hanyatlás és a népesség előregedése fenyeget, ugyanis a fiatalok és a magasan képzett munkavállalók elköltöznek. A városok tökéletes környezetet jelentenek a kísérleti „alulról építkező” megközelítésmódok számára, amelyek inkubátorként működnek az innovatív megoldások számára.

” Ez minden szintet érint, azonban jó minőségű helyi közigazgatásra van szükségünk, be kell fektetnünk a munkaerőbe. A jövőben a kormányzat valamennyi szintjét mozgósítani kell. ”

Danuta HÜBNER
az Európai Parlament képviselője,
REGI bizottságának elnöke,
volt regionális politikáért felelős biztos

” Fontos, hogy a városok teljes körű partnerként vegyenek részt a 2014–2020. időszakra való felkészülésben, és arra is kérjük a tagállamokat, hogy támogassák az erős városi dimenzió érvényesülését a kohéziós politikát érintő szabályozások következő csomagjában. ”

Rudolf NIESSLER
politikai koordinációért felelős igazgató,
Regionális Politikai Főigazgatóság,
Európai Bizottság